

**Latvijas Bankas noteikumu projekta "Lata un euro naudas zīmju
reproducēšanas noteikumi" anotācija**

Nosaukums	Lata un <i>euro</i> naudas zīmju reproducēšanas noteikumi
Dokumenta veids	Noteikumi
Izdošanas pamatojums	Autortiesību likuma 17. ¹ panta otrā daļa
Mērķis un būtība	1. Spēkā esošais tiesiskais regulējums Lai gan naudas zīmju reproducēšanu regulē autortiesību jomas tiesību akti, tai ir arī savs īpašs tiesiskais regulējums, kas ir saistīts ar to, ka naudas zīmes ir likumīgais maksāšanas līdzeklis un kalpo kopējam sabiedriskajam labumam. <i>Euro</i> un lata naudas zīmju reproducēšanas joma ir komplicēta un niansēta, jo arī tās tiesiskais regulējums ir neviendabīgs un sadrumstalots. Atkarībā no naudas zīmju veida spēkā ir četri atšķirīgi tiesiskie regulējumi. Turpinājumā sniegts īss ieskats spēkā esošajā naudas zīmju reproducēšanas prasību tiesiskajā regulējumā. 1.1. Lata naudas zīmes Lata banknošu un monētu (turpmāk kopā – lata naudas zīmes) reproducēšanas prasības ir noteiktas Latvijas Bankas 2009. gada 15. janvāra noteikumos Nr. 30 "Lata naudas zīmju reproducēšanas noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr. 30), kuri nav grozīti kopš to spēkā stāšanās. Noteikumi Nr. 30 nosaka konkrētas tehniskās prasības lata naudas zīmju reproducēšanai (t. sk. prasības attiecībā uz reprodukcijas izmēriem, izskatu, materiālu un marķējumu). Noteikumi Nr. 30 nenosaka gadījumus, kad pieļaujama reprodukciju izgatavošana, t. sk. neierobežotu reprodukciju izmantošanas mērķus. Ar 2014. gada 1. janvāri Latvijā kā likumīgais maksāšanas līdzeklis ir ieviests <i>euro</i>. Tomēr lata naudas zīmes joprojām var bez maksas apmainīt Latvijas Bankā pret <i>euro</i> naudas zīmēm (Euro ieviešanas kārtības likuma 8. panta ceturtnā daļa). Ņemot vērā minēto, lata naudas zīmju reproducēšanas prasību noteikšana ārējā normatīvajā aktā joprojām ir uzskatāma par aktuālu, jo jānodrošina, ka sabiedrība nevar sajaukt lata naudas zīmju reprodukcijas ar īstām lata naudas zīmēm. 1.2. Euro monētu kopīgās puses dizains Autortiesības uz <i>euro</i> monētu kopīgās puses dizainu pieder Eiropas Savienībai, kuru pārstāv Eiropas Komisija. <i>Euro</i> apgrozības monētu kopīgās puses reproducēšanas prasības ir noteiktas Eiropas Komisijas paziņojumā par euro monētu kopīgās puses dizaina autortiesību aizsardzību (atjaunināts uzraudzīto iestāžu saraksts). Jebkādas atkāpes no Eiropas Komisijas paziņojumā noteiktajām reproducēšanas prasībām atļauj vai nu Eiropas Komisija (neiesaistītajām dalībvalstīm un trešām valstīm) vai – iesaistītajām

dalībvalstīm – tās dalībvalsts izraudzītā iestāde, kurai piešķirtas autortiesības (Latvijā – Latvijas Banka).

1.3. Euro apgrozības monētu valsts puses dizains un euro kolekcijas monētu dizains

Eiropas Komisijas paziņojumā par *euro* monētu kopīgās puses dizaina autortiesību aizsardzību minētās prasības neattiecas uz *euro* apgrozības monētu valsts puses dizaina un dalībvalstu emitēto *euro* kolekcijas monētu dizaina aizsardzību, jo autortiesības uz minēto monētu dizainu pieder tai dalībvalstij, kura attiecīgās monētas ir emitējusi.

Saskaņā ar Latvijas Republikas tiesību aktiem ([Latvijas Bankas likuma 5. panta](#) pirmās daļas 11. punkts un [38. panta](#) otrā daļa) Latvijas Banka organizē *euro* apgrozības monētu, tostarp *euro* piemiņas monētu, un kolekcijas monētu dizaina izveidi, izgatavošanu un piegādi, kā arī emitē tās. Savukārt atbilstoši [Autortiesību likuma 17.¹ panta](#) otrajai daļai naudas zīmes aizliegts jebkādā veidā reproducēt, izņemot gadījumu, kad Latvijas Banka, Eiropas Centrālā banka, centrālā banka vai valsts, kas emitējusi šīs naudas zīmes, sniegusi rakstveida atļauju vai tiek ievērotas Latvijas Bankas, Eiropas Centrālās bankas vai attiecīgās valsts naudas zīmju reproducēšanas prasības. Latvijas Banka nav izdevusi noteikumus, kas regulētu Latvijas Bankas emitēto *euro* apgrozības monētu valsts puses un *euro* kolekcijas monētu reproducēšanas prasības, tāpēc minēto monētu dizainu šobrīd atļauts reproducēt tikai tad, ja persona ir vērsusies Latvijas Bankā un saņēmusi Autortiesību likuma 17.¹ panta otrajā daļā minēto rakstveida atļauju.

Papildus jāņem vērā, ka uz visām *euro* monētām (sk. šīs anotācijas sadaļas 1.2. un 1.3. punktu) ir attiecināmas arī speciāls regulējums – [Eiropas Padomes 2024. gada 6. decembra Regula \(EK\) Nr. 2182/2004 par medaļām un žetoniem, kas līdzīgi euro monētām.](#) Saskaņā ar minēto regulu reproducēšana uz metāla medaļām un žetoniem vai jebkura cita metāla priekšmeta, ko varētu sajaukt ar *euro* monētu, ir aizliegta. Minētā regula nosaka arī izņēmumus no tās prasībām un gadījumus, kad Eiropas Komisija var piešķirt īpašas atļaujas uz medaļu vai žetonu virsmas izmantot vārdus "euro" vai "euro cent" vai *euro* simbolu.

1.4. Euro banknotes

Euro banknošu reproducēšanas prasības ir noteiktas Eiropas Centrālās bankas tiesību aktos, jo tai pieder autortiesības uz *euro* banknošu dizainu. *Euro* banknošu reproducēšanas noteikumi ir ietverti [Eiropas Centrālās bankas 2013. gada 19. aprīļa lēmumā ECB/2013/10 par euro banknošu nominālvērtībām, parametriem, atveidošanu, apmaiņu un izņemšanu no apgrozības \(2013/211/ES\).](#) Savukārt [Eiropas Centrālās bankas 2003. gada 20. marta pamatnostādņē ECB/2003/5 par pasākumu īstenošanu, lai novērstu eiro banknošu neatļautu atveidošanu, un par eiro banknošu maiņu](#)

[un izņemšanu no apgrozības \(2003/206/EK\)](#), citstarp ir noteikta kārtība, kādā ir izskatāmi Eiropas Centrālās bankas lēmumā ECB/2013/10 paredzētie atbrīvojumi. Minētā pamatnostādne paredz, ka lūgumus piešķirt atbrīvojumu izskata nacionālā centrālā banka (tātad – arī Latvijas Banka) Eiropas Centrālās bankas vārdā, ja reprodukcijas izgatavotas vai tiks izgatavotas tikai tās dalībvalsts teritorijā.

2. Noteikumu projekta izstrādes mērķis

Latvijas Bankas noteikumu "Lata un *euro* naudas zīmju reproducēšanas noteikumi" projekts (turpmāk – Projekts) izstrādāts, lai:

- 1) izdotu noteikumus, kas nosaka Latvijas Bankas emitēto *euro* apgrozības monētu, tai skaitā *euro* piemiņas monētu, valsts puses un Latvijas Bankas emitēto *euro* kolekcijas monētu (turpmāk kopā – Latvijas *euro* monētas) dizaina reproducēšanas prasības. Kopš *euro* ieviešanas Latvijā Latvijas *euro* monētu reproducēšanas pieprasījumi risināti katrā konkrētajā gadījumā individuāli, lemjot par Autortiesību likuma 17.¹ panta otrajā daļā minētās reproducēšanas atļaujas piešķiršanu vai nepiešķiršanu. Izdodot noteikumus, sabiedrībai tiktu publiski darīti zināmi nosacījumi, kuru izpildes gadījumā Latvijas Bankas atļauja Latvijas *euro* monētas reproducēšanai nav vajadzīga, un kārtība, kādā Latvijas *euro* monētas reproducēšanas atļauja būtu pieprasāma un piešķirama. Tādējādi tiktu panākta lielāka tiesiskā skaidrība un noteiktība ar Latvijas *euro* monētu reproducēšanu saistītajos jautājumos;
- 2) izdotu jaunā redakcijā Noteikumus Nr. 30, kuros ietvertais lata naudas zīmju reproducēšanas tiesiskais regulējums ilgstoši nav ticis pārskatīts un ir aktualizējams, ņemot vērā praksē novērojamās tendences attiecībā uz naudas zīmju dizaina reproducēšanas veidiem un mērķiem;
- 3) pēc iespējas unificētu lata naudas zīmju un Latvijas *euro* monētu reproducēšanas noteikumus, tādējādi vienkāršojot regulējumu un panākot lielāku tiesisko skaidrību un noteiktību.

3. Projektā ietvertu tiesību normu skaidrojums

Ar Autortiesību likuma 17.¹ panta otro daļu likumdevējs ir piešķīris tiesības Latvijas Bankai noteikt naudas zīmju reproducēšanas prasības. Vienlaikus ņemams vērā, ka, nosakot naudas zīmju reproducēšanas prasības, Latvijas Bankai pēc būtības jānosaka arī naudas zīmju dizaina kā darba (Autortiesību likuma izpratnē) izmantošanas nosacījumi, t. sk. gadījumi, kad pieprasāma un izsniedzama darba izmantošanas atļauja. Līdz ar to naudas zīmju reproducēšanas prasību noteikšana pēc būtības sevī ietver arī tādu jautājumu noteikšanu, kas tiek regulēti Autortiesību likuma

	VII nodaļā "Autora mantisko tiesību atsavināšana un darba izmantošanas tiesības", t. sk. attiecībā uz darba izmantošanas atļaujas (licences) veidiem un nosacījumiem. Projekta 1. punktā noteikts to naudas zīmju tvērums, uz kurām attiecināmas Projektā noteiktās naudas zīmju reproducēšanas prasības. Projekts attiecas tikai uz lata naudas zīmju un Latvijas <i>euro</i> monētu reproducēšanas noteikumiem (sk. šīs anotācijas sadaļas 1.1. un 1.3. punktu) un neskar tās <i>euro</i> naudas zīmju reproducēšanas prasības, kuras noteiktas Eiropas Savienības tiesību aktos (sk. šīs anotācijas sadaļas 1.2. un 1.4. punktu). Tiesiskās skaidrības nolūkā šis nošķirums atspoguļots arī Noteikumu 6., 7. un 8. punkta regulējumā. Papildus norādāms, ka Projektā noteiktās prasības neattiecas uz lata naudas zīmēm, kas emitētas laika posmā no 1922. gada līdz 1940. gadam un kurām jau ir iestājies vispārējais autortiesību noilguma termiņš. Projekts nenosaka arī Latvijas rubļa banknošu (emitētas 1992. un 1993. gadā) reproducēšanas prasības. Vienlaikus ņemams vērā, ka naudas zīmju reproducēšanas prasību nenoteikšana ar Latvijas Bankas noteikumiem nenozīmē to, ka personām attiecīgās naudas zīmes ir atļauts reproducēt bez ierobežojumiem. Atbilstoši Autortiesību likuma 17.¹ panta otrajai daļai naudas zīmes aizliegts jebkādā veidā reproducēt, izņemot gadījumu, kad Latvijas Banka, Eiropas Centrālā banka, centrālā banka vai valsts, kas emitējusi šīs naudas zīmes, sniegusi rakstveida atļauju vai tiek ievērotas Latvijas Bankas, Eiropas Centrālās bankas vai attiecīgās valsts naudas zīmju reproducēšanas prasības. Attiecībā uz Projekta 1.2. apakšpunktā lietoto formulējumu "Latvijas Bankas emitēto <i>euro</i> apgrozības monētu" paskaidrojams, ka tas attiecināms tikai uz tām <i>euro</i> apgrozības monētām, t. sk. <i>euro</i> piemiņas monētām, kurām noteikts Latvijas nacionālais dizains, nevis jebkurām <i>euro</i> apgrozības monētām. Latvijas Banka savu uzdevumu izpildes ietvaros emitē arī <i>euro</i> apgrozības monētas ar citu <i>Eurosistēmas</i> dalībvalstu dizainu, bet uz tām Projektā noteiktās prasības nav attiecināmas. Projekta 2.4. apakšpunktā ietvertais termina "reprodukcija" skaidrojums ir pārņemts no Noteikumu Nr. 30 2.2. apakšpunkta, vienlaikus to papildinot ar teikumu, kas nosaka, ka par reprodukciju šo noteikumu izpratnē atzīstams arī naudas zīmes formu, izskatu vai izmēru atgādinošs objekts, uz kura attēlots lata valūtas simbols vai nosaukums. Šāds papildinājums iekļauts, ņemot vērā to, ka gan lata nosaukums, gan lata valūtas simbols pats par sevi ir atzīstams par būtisku naudas zīmes dizaina elementu, kura norādīšana uz jebkāda objekta, kura izskats atgādina naudas zīmi, var maldināt sabiedrību. Tāpēc ir būtiski jau pašā termina definīcijā precizēt, ka arī šādas reprodukcijas, kurās izmantots lata nosaukums vai valūtas simbols, ir pakļautas šo noteikumu regulējumam.
--	---

No Projekta 2.4. apakšpunktā ietvertā termina "reprodukcija" skaidrojuma izriet arī tas, ka šo noteikumu regulējums attiecas ne tikai uz naudas zīmju kā priekšmetu (objektu) reproducēšanu, bet arī uz naudas zīmju dizaina reproducēšanu attēla formā (t. sk. fotografēšanu, kopēšanu vai citādu pavairošanu neatkarīgi no tā, vai reproducēšanas rezultāts ir fiksēts digitālā vai fiziskā formā). Turklāt noteikumu prasības ir attiecināmas uz reprodukciju neatkarīgi no tā, vai reprodukcijā atveidots viss naudas zīmes vai tās daļas izskats, vai tikai atsevišķi naudas zīmes dizaina elementi. Šāds plašs termina "reprodukcija" tvērums ir atbilstošs Autortiesību likuma 1. panta 17. punktā minētā termina "reproducēšana" tvērumam un ir nepieciešams, lai varētu pilnvērtīgi īstenot abus reproducēšanas prasību noteikšanas mērķus, t. i., gan mazinātu risku, ka plašā sabiedrībā naudas zīmju reprodukcijas varētu noturēt par īstām naudas zīmēm, gan nodrošinātu Latvijas Bankai piederošo autortiesību uz naudas zīmju dizainu aizsardzību.

Projekta 9. un 10. punktā iekļauts Latvijas Bankas padomes pilnvarojums Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komitejai (turpmāk – Komiteja) Latvijas Bankas vārdā pieprasīt informāciju no jebkuras personas par tās rīcībā esošajām reprodukcijām un Latvijas Bankas vārdā vērsties pie pārkāpēja un tiesībsargājošajās iestādēs, izmantojot normatīvajos aktos paredzētos autortiesību aizsardzības līdzekļus. Šāds pilnvarojums un citi Projektā noteiktie Komitejas uzdevumi pēc būtības ir saderīgi ar tiesību aktos jau noteikto Komitejas kompetenci naudas zīmju reproducēšanas jomā. Vienlaikus ar Projektu ir sagatavoti un tiek virzīti apstiprināšanai grozījumi Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumos Nr. 225 "Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komitejas nolikums", ar kuriem tiek precizēti Komitejas uzdevumi naudas zīmju reproducēšanas jomā.

Normatīvajos aktos Latvijas Bankai nav noteiktas tiesības veikt administratīvā pārkāpuma procesu par normatīvajos aktos noteikto naudas zīmju reproducēšanas prasību pārkāpumiem. Tomēr šajos noteikumos vai Autortiesību likumā noteikto prasību pārkāpuma konstatēšanas gadījumā Latvijas Banka ir tiesīga rīkoties atbilstoši vispārējam autortiesību aizsardzības regulējumam. Autortiesību likuma 69. un 69.¹ pantā ir noteikti vispārīgie autortiesību subjektu tiesību aizsardzības principi, t. sk. tiesības vērsties tiesā, tiesības prasīt radītā zaudējuma un morālā kaitējuma atlīdzību un tiesības prasīt, lai tiek iznīcināti kontrafakta eksemplāri. Autortiesību likuma 72. panta otrā un ceturta daļa paredz administratīvo atbildību (brīdinājumu vai naudas sodu) par autortiesību objekta reproducēšanu bez autortiesību subjekta piekrišanas. Administratīvā pārkāpuma procesu par šādiem pārkāpumiem veic Valsts policija. Savukārt Krimināllikuma 148. pants paredz kriminālatbildību par autortiesību pārkāpšanu, ja ar to radīts būtisks kaitējums.

Projekta 11. punktā ir noteiktas prasības, kas jāizpilda personai, lai tā bez Latvijas Bankas (Komitejas) atļaujas varētu veikt naudas zīmes reproducēšanu. Šāda reproducēšana atļauta tikai tad, ja naudas zīmes reproducēšanu veic elektroniski vai līdzienā plaknē (bez reljefa) fotogrāfijās, zīmējumos, attēlos, gleznās, filmās vai video grafikā un ja tiek ievērotas visas Projekta 11.1.–11.7. apakšpunktā minētās prasības, kas detalizētāk paskaidrotas turpinājumā.

Projekta 11.1. apakšpunktā noteikts, ka reprodukcijas izskatam jāatbilst reproducētās naudas zīmes oriģinālam (tas nedrīkst būt pārveidots). Šāda prasība noteikta, ņemot vērā Latvijas Bankas kā naudas zīmju dizaina autoru mantisko tiesību turētājas izņēmuma tiesības uz darba pārveidošanu. Lai nodrošinātu gan naudas zīmes dizaina autoru personisko tiesību ievērošanu, gan nodrošinātu naudas zīmes dizaina integritāti, t. sk. neizplatītu sabiedrībā reprodukcijas, kas varētu maldināt sabiedrību par īsto naudas zīmju dizaina elementiem un to izskatu, jebkāds naudas zīmes dizaina pārveidojums būtu pieļaujams tikai tad, ja tas ir saskaņots ar Latvijas Banku.

Projekta 11.2. apakšpunktā noteikta prasība, ka reprodukcija jāizmanto informatīviem, izglītības, tiesvedības vai personiskiem mērķiem. Šāda prasība noteikta, lai paredzētu personu tiesības izmantot reprodukciju mērķiem, kas ir saderīgi ar Autortiesību likuma 20., 21., 24. un 25. pantā noteikumiem par autoru darbu izmantošanu bez autora piekrišanas un bez atlīdzības samaksas. Uzskaitītie likuma panti nav tieši un nepastarpināti piemērojami attiecībā uz naudas zīmju reproducēšanu, jo saskaņā ar Autortiesību likuma 17.¹ panta otro daļu uz naudas zīmēm neattiecas autora mantisko tiesību ierobežojumi, kas nozīmē, ka naudas zīmēm nav piemērojami Autortiesību likuma V nodaļas "Autora mantisko tiesību ierobežojum" noteikumi.

Projekta 11.2. apakšpunktā minētie "personiskie mērķi" ir ģenerālklausula (nenoteikts tiesību jēdziens), kura skaidrojumam nav noteikta precīza definīcija. Vienlaikus to iespējams skaidrot ar dažādiem sadzīviskiem piemēriem, t. sk., kad persona fotografē sev piederošu naudas zīmi, veido savas naudas zīmju kolekcijas katalogu ar sev piederošo naudas zīmju attēliem, reproducē naudas zīmi savu vai radnieku kāzu vai jubileju atribūtikas vai attēlu kolāžas vajadzībām, reproducē naudas zīmi uz interjera objektiem, kas paredzēti personiskai lietošanai, u. c. līdzīgiem gadījumiem.

Projekta 11.3. apakšpunkts nosaka prasību, ka reprodukcija netiek izgatavota un izmantota komerciālā nolūkā. Šāda prasība noteikta, lai novērstu gadījumus, kad Latvijas Bankai piederošs autortiesību objekts – naudas zīmju dizains – tiek bez Latvijas Bankas piekrišanas izmantots peļņas gūšanas nolūkā (piemēram, tirgojot

	izgatavotās reprodukcijas, iekļaujot tās precē vai pakalpojumā, par kuru tiek saņemta atlīdzība, vai izmantojot reprodukciju kā mārketinga līdzekli klientu piesaistei) neatkarīgi no tā, vai komerciālie nolūki ir reprodukcijas izgatavošanas primārais mērķis vai sekundārās sekas. Projekta 11.4. apakšpunkts nosaka prasību, ka reprodukcija netiek izgatavota nolūkā to izmantot kā iesaiņojumu, preču zīmi, tās sastāvdaļu vai jebkāda cita veida apzīmējumu, kuru lieto, lai atšķirtu kādu noteiktu preci, pakalpojumu, organizāciju vai vietu. Šī prasība – līdzīgi kā Projekta 11.3. apakšpunktā noteiktā prasība par komerciālo nolūku neesamību – ir noteikta ar mērķi nepieļaut tādus gadījumus, kad Latvijas Bankai piederošs autortiesību objekts – naudas zīmju dizains – tiek bez Latvijas Bankas piekrišanas izmantots tai nezināmiem mērķiem vai nolūkiem. Naudas zīmes kā likumīgais maksāšanas līdzeklis (vai lata naudas zīmju gadījumā – vēsturiskais maksāšanas līdzeklis) kalpo kopējam sabiedriskajam labumam, un nav pieļaujams, ka to dizains bez to emitenta un autortiesību īpašnieka piekrišanas tieši vai pastarpināti tiek izmantots privātpersonu veidotu preču, pakalpojumu, organizāciju vai vietu apzīmēšanai, kas var radīt gan reputācijas riskus, gan varētu nebūt pieļaujams no publiskas personas finanšu līdzekļu un mantas likumīgas izmantošanas viedokļa. Projekta 11.5. apakšpunktā noteikta prasība reprodukciju izmantot tādā nolūkā un saturiskajā kontekstā, kas nekaitē <i>euro</i>, lata, Latvijas Bankas, Latvijas Republikas un Eiropas Savienības tēlam un tos nediskreditē. Līdzīga rakstura prasība attiecībā uz <i>euro</i> apgrozības monētu kopīgās puses dizaina izmantošanu ir noteikta Eiropas Komisijas paziņojumā par <i>euro</i> monētu kopīgās puses dizaina autortiesību aizsardzību ("izmantots tā, lai nekaitētu <i>euro</i> tēlam un to nediskreditētu"). Par gadījumu, kas būtu uzskatāms par Projekta 11.5. apakšpunkta prasībai neatbilstošu, atzīstama, piemēram, reprodukcijas attēlošana uz alkohola, cigarešu, kontracepcijas līdzekļu vai tualetes papīra iesaiņojuma vai reklāmas materiāliem vai reprodukcijas noformēšana un izplatīšana kopā ar pretvalstiskiem, rupjiem, cilvēku cieņu klaji aizskarošiem, naidu izraisošiem vai netikliem materiāliem. Projekta 11.6. apakšpunktā noteikta prasība, saskaņā ar kuru, ja reprodukcija neatspoguļo visu naudas zīmes izskatu, bet tikai naudas zīmes daļu vai fragmentu, no reprodukcijas joprojām jābūt konstatējamam, ka reprodukcija izgatavota nolūkā atspoguļot naudas zīmi, nevis izmantot naudas zīmes dizaina elementu citā nolūkā. Minētā prasība noteikta, lai nodrošinātu, ka uz šo noteikumu pamata persona nedrīkst bez saskaņojuma ar Latvijas Banku izvēlēties kādu atsevišķu savām interesēm noderīgu naudas zīmes dizaina elementu (piemēram, lata naudas zīmēs attēloto pakavu, lasi, stārķi vai govi) un to vienu pašu vai kopā ar citiem dizaina elementiem atveidot uz priekšmetiem (piemēram,
--	---

	saimniecības preču, rotaļlietu vai apģērba apdrukā), iespiedizdevumos (piemēram, komiksā), animācijas filmā vai jebkādā citā veidā, kur reprodukcijas izgatavošanai nav nolūka atspoguļot naudas zīmes izskatu. Projekta 11.7. apakšpunktā noteikta prasība, saskaņā ar kuru reprodukcija nav izgatavota kā žetons, medaļa, vienpusēja vai abpusēja suvenīrbanknote, spēļu nauda vai cits naudas zīmes formu vai izskatu atgādināošs objekts. Minētā prasība noteikta, lai pilnībā izslēgtu gadījumus, kad Projekta 11. punktā minētā regulējuma ietvaros persona bez atsevišķas Latvijas Bankas (Komitejas) atļaujas būtu tiesīga izgatavot reprodukciju, kuru var sajaukt ar īstu naudas zīmi. Piemēram, nav izslēdzams, ka iedzīvotāji vieglas neuzmanības vai nezināšanas dēļ, domājot, ka tā ir īsta lata naudas zīme, var pieņemt no citas personas reprodukciju – medaļu, uz kuras ir uzraksts "1 LATS" un/vai atveidots kāds no lata naudas zīmju dizaina tēliem. Projekta 12. punktā ir noteikts aizliegums izgatavot un izmantot Projekta 11. punkta prasībām neatbilstošu reprodukciju, izņemot gadījumus, kad tam saņemta rakstiska Komitejas atļauja. Komitejas atļauja pieprasāma, iesniedzot Latvijas Bankai Projekta 13. punkta prasībām atbilstošu iesniegumu. Projekta 15. punktā noteikts, ka Komiteja, lemjot par atļaujas piešķiršanu vai atteikumu atļauju piešķirt, veic lietderības apsvērumu izvērtējumu un ņem vērā sabiedrības intereses. Kā sabiedrības interešu būtiskākie piemēri (neizslēdzot to, ka katrā konkrētajā gadījumā var būt arī kādi citi sabiedrības interešu aspekti) minēta nepieciešamība nodrošināt: • ka reprodukcija nav sajaucama ar īstām naudas zīmēm; • naudas zīmju atpazīstamību un sabiedrības informētību par naudas zīmju izskatu un drošības pazīmēm; • rīcības ar Latvijas Bankai piederošo intelektuālo īpašumu atbilstību publiskas personas finanšu līdzekļu un mantu regulējošo normatīvo aktu prasībām; • Latvijas Bankai piederošā intelektuālā īpašuma aizsardzību un naudas zīmju autoru tiesības tikt atzītiem par autoriem.
--	--

	Savukārt Projekta 16. punktā noteikts, ka Komiteja, lemjot par atļaujas piešķiršanu, ir tiesīga, pamatojoties uz lietderības apsvērumiem, noteikt atļaujas saņēmējam (iesniedzējam) papildu prasības, kas ievērojamas reprodukcijas izgatavošanā un izmantošanā, t. sk. prasības par reprodukcijas minimālajiem vai maksimālajiem izmēriem, reprodukcijas materiālu, reprodukcijas marķējumu (īpašām atzīmēm) un reprodukciju pavadošo informāciju, kas izplatāma kopā ar reprodukciju, kā arī citus atļaujas nosacījumus. Šajā Projekta punktā minēto papildu prasību un citu atļaujas nosacījumu uzskaitījums apzināti nav noteikts izsmēļošs, lai Komiteja, ņemot vērā iesniedzēja iesniegumā paredzēto konkrētās reprodukcijas izgatavošanas veidu, izskatu, materiālu un apjomu, kā arī iesniedzēja plānoto reprodukcijas izmantošanas nolūku, veidu, izplatīšanas avotus, pavadošo informāciju un tās kontekstu, varētu pieņemt lēmumu par konkrētajai situācijai vispiemērotāko atļaujas (autortiesību licences) nosacījumu noteikšanu. Projektā minētā Komitejas atļauja izgatavot Projekta 11. punkta prasībām neatbilstošu reprodukciju tiek izsniegta administratīvā procesa ietvaros, kuru regulē Administratīvā procesa likums, bet pēc sava satura tā atbilst vienkāršai licencei Autortiesību likuma 40. panta otrās daļas un 42. panta otrās daļas izpratnē. Tādējādi konkrētais atļaujas piešķiršanas process līdzinās juridiskajā literatūrā un tiesu praksē minētajai divpakāpju teorijai, jo administratīvā procesa rezultātā tiek pieņemts lēmums par autortiesību licences izsniegšanu, kura piešķir personai (iesniedzējam) tiesības un pienākumus privāto tiesību jomā. Komitejas pieņemamais lēmums par atļaujas piešķiršanu pēc savas tiesiskās dabas atzīstams par brīvo administratīvo aktu saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 65. panta ceturto daļu, kad, izvērtējot šāda lēmuma pieņemšanas lietderību un pamatojoties uz lietderības apsvērumiem, Komiteja nosaka lēmuma saturu (atļauju reproducēt naudas zīmi, izvirzot noteiktas papildu prasības, vai atteikumu piešķirt atļauju). Lietderības apsvērumi izdarāmi atbilstoši Administratīvā procesa likuma 66. pantā paredzētajam. Projekta 18. punktā noteikts, ka iesniedzējs nav tiesīgs nodot atļaujā paredzētās tiesības citām personām bez Komitejas rakstiskas piekrišanas. Šāda prasība nepieciešama, lai Latvijas Banka vienmēr būtu informēta par personām, kurām piešķirta naudas zīmju reproducēšanas atļauja. Savukārt Projekta 19. punkts paredz, ka Komiteja ir tiesīga atcelt izsniegto atļauju, ja iesniedzējs neievēro noteikumus vai ir sniedzis nepatiesu informāciju. Papildus piebilstams, ka Latvijas Banka jebkurā gadījumā ir tiesīga atsaukt atļauju (licenci) Autortiesību likumā noteiktajos gadījumos, kā arī pašā atļaujā (licencē) noteikt citus gadījumus, kad Latvijas Banka ir tiesīga licenci atsaukt vienpusēji.
--	--

	Projekta izstrādē ņemts vērā, ka Latvijas Bankas rīcībā nav informācijas par visām lata naudas zīmju reprodukcijām, kādas varētu būt izgatavotas atbilstoši Noteikumiem Nr. 30. Tāpēc Projekta 21. punktā iekļauts noslēguma jautājums, kas attiecas uz gadījumiem, kad persona, kuras rīcībā ir lata naudas zīmju reprodukcijas, kas izgatavotas līdz šo noteikumu (Projekta) spēkā stāšanās dienai atbilstoši Noteikumiem Nr. 30, bet neatbilst šo noteikumu (Projekta) prasībām, vēlas veikt vai turpināt šādu reprodukciju izplatīšanu komerciālā nolūkā vai atbilstoši citiem mērķiem, kas nav minēti Projekta 11.2. apakšpunktā. Šādā gadījumā attiecīgajai personai ir pienākums sešu mēnešu laikā no šo noteikumu (Projekta) spēkā stāšanās dienas rakstiski informēt Komiteju par šādu reprodukciju esamību un lūgt Latvijas Bankas saskaņojumu šādu reprodukciju izplatīšanai.
Leģitīmais mērķis	Noteikumu leģitīmais mērķis ir nodrošināt sabiedrības labklājību un aizsargāt citu cilvēku tiesības. Naudas zīmju reproducēšanas prasību noteikšana palīdz sasniegt minētos leģitīmos mērķus, jo šādas prasības: • aizsargā sabiedrību, mazinot risku, ka apgrozībā nonāk tādas naudas zīmju reprodukcijas, kuras iedzīvotāji var sajaukt ar īstām naudas zīmēm. Tādējādi tiek vairoti ne tikai sabiedrības uzticēšanās <i>euro</i> naudas zīmēm kā likumīgam maksāšanas līdzeklim (lata naudas zīmju gadījumā – kā vēsturiskajam maksāšanas līdzeklim), bet arī mazināti iespējamie krāpniecības riski un zaudējumi, kurus personas var ciest saistībā ar neapzinātu naudas zīmju reprodukciju iegādi vai citādu nonākšanu to valdījumā; • nosaka ierobežojumus publiskai personai piederoša autortiesību objekta (naudas zīmju dizaina) neautorizētam lietojumam. Ņemams vērā, ka naudas zīmju dizains ne tikai kalpo kopējam sabiedriskajam labumam kā likumīgā maksāšanas līdzekļa noformējums, bet arī ir apveltīts ar plašāku simbolisko nozīmi, kas citstarp simbolizē valsts neatkarību, latvisko piederību un Latvijas piederību Eiropas kultūrtelpai. "Latvijas nauda ir Latvijas kultūras zīme, kas simbolizē valsts neatkarību un latvisko piederību, kā arī ir unikāls aprītē esošs masu dizaina produkts. Latvijas naudas zīmēs un monētās ir attēloti gan mūsu kultūras tradīcijās sakņoti tēli, simboli un vērtības, gan arī tajās atspoguļojas sava laika vismodernākās tehnoloģijas, materiāli, stilistiskie paņēmieni un grafiskais dizains. Latvijas naudas kvalitāti un augsto dizainisko vērtību ir nodrošinājusi arvien īpašā Latvijas Bankas pievērstā uzmanība naudu uzskatīt par izmērā nelielu mākslas darbu." (K. Budže, Latvijas nauda – lats. Latvijas kultūras kanons).

Samērīgums	Visi būtiskākie ar naudas zīmju dizaina kā autortiesību objekta aizsardzību saistītie nosacījumi un pamatprincipi ir noteikti Autortiesību likumā. Autortiesību likums citstarp nosaka autora mantisko tiesību apjomu (Autortiesību likuma 15. pants), aizliegumu naudas zīmes reproducēt bez emitenta atļaujas vai neievērojot emitenta noteiktās reproducēšanas prasības, nosacījumu, ka uz naudas zīmēm neattiecas autora mantisko tiesību ierobežojumi (Autortiesību likuma 17. panta otrā daļa), kā arī nosacījumu, ka, lai iegūtu darba izmantošanas (t. sk. reproducēšanas) tiesības, darba izmantotājiem attiecībā uz katru darba izmantošanas veidu un katru darba izmantošanas reizi jāsaņem autortiesību subjekta atļauja (Autortiesību likuma 40. panta pirmā daļa). Tā var tikt izsniegta licences veidā, kurā norāda attiecīgā darba izmantošanas veidu un citus noteikumus (Autortiesību likuma 40. panta otrā daļa un 42. pants). Minēto nosacījumu pamatotību, t. sk. samērīgumu, jau ir izvērtējis likumdevējs, pieņemot Autortiesību likumu. Tādējādi jautājums par to, cik plaši Latvijas Banka izmanto Autortiesību likumā paredzētās tiesības noteikt naudas zīmju reproducēšanas prasības, t. sk. nosaka reproducēšanas atļaujas (licences) izsniegšanas gadījumus un nosacījumus, ir Latvijas Bankas kā autortiesību objekta – naudas zīmju dizaina – mantisko tiesību turētāja prerogatīva. Latvijas Bankas ieskatā Projektā iekļautās naudas zīmju reproducēšanas prasības ir samērīgas un piemērotas leģitīmo mērķu sasniegšanai, un šos mērķus līdzvērtīgā kvalitātē nav iespējams sasniegt ar citiem, individuālu rīcības brīvību mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Labums, ko gūst sabiedrība no Projektā noteiktajām naudas zīmju reproducēšanas prasībām, jebkurā gadījumā ir lielāks par individuālu rīcības brīvības ierobežojumu, it īpaši, ņemot vērā to, ka Projektā iekļautās tiesību normas nav tādas, kas varētu būtiski ietekmēt privātpersonu pamattiesības. Ne vispārējie tiesību principi, ne privātpersonu pamattiesības pašas par sevi negarantē privātpersonai tiesības reproducēt citai personai piederošu autortiesību objektu (naudas zīmju dizainu). Attiecībā uz Projektā noteiktajām Latvijas Bankas emitēto <i>euro</i> apgrozības monētu valsts puses dizaina un <i>euro</i> kolekcijas monētu dizaina reproducēšanas prasībām ņemams vērā, ka tās pēc būtības nav vērtējamas kā stingrākas par līdzšinējām prasībām, kādas tika piemērotas katrā konkrētajā gadījumā individuāli, lemjot par Autortiesību likuma 17.¹ panta otrajā daļā minētās reproducēšanas atļaujas piešķiršanu vai nepiešķiršanu. Savukārt, salīdzinot Noteikumos Nr. 30 noteiktās lata naudas zīmju reproducēšanas prasības ar Projektā noteiktajām, secināms, ka Projekts nosaka stingrākas prasības, jo Noteikumi Nr. 30 nenosaka Projekta 11. punktā noteiktajām prasībām līdzīgas prasības, t. sk.

	nenosaka reprodukciju izgatavošanas un izmantošanas mērķus. Vienlaikus šādu stingrāku prasību noteikšana nekādi neietekmēs to lata naudas zīmju reprodukciju tiesiskumu, kuras atbilstoši Noteikumu Nr. 30 prasībām izgatavotas un izplatītas līdz Projekta spēkā stāšanās dienai. Ja persona vēlas veikt vai turpināt Noteikumu Nr. 30 spēkā esamības laikā izgatavotu un prasībām atbilstošu lata naudas zīmju reprodukciju izplatīšanu komerciālā nolūkā vai atbilstoši citiem mērķiem, kas nav minēti Projekta 11.2. apakšpunktā, Projekta 21. punktā ir paredzēts samērīgs pārejas periods (seši mēneši no Projekta spēkā stāšanās dienas), kurā persona var rakstiski informēt Komiteju par šādu reprodukciju esamību un lūgt Latvijas Bankas saskaņojumu šādu reprodukciju izplatīšanai.
Spēkā stāšanās	Noteikumi stāties spēkā 2025. gada 3. novembrī.
Ietekme uz Latvijas Bankas budžetu	Nav ietekmes uz budžetu. Projektā paredzētie Komitejas pienākumi un ar saistītajiem grozījumiem Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumos Nr. 225 "Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komitejas nolikums" precizētie Komitejas uzdevumi naudas zīmju reproducēšanas jomā nemaina Komitejas kompetenci un tai uzticēto uzdevumu apjomu pēc būtības.
Administratīvā sloga un izmaksu novērtējums (tirgus dalībniekiem)	Projekts nosaka, ka gadījumā, ja iesniedzējs vēlas saņemt atļauju izgatavot Projekta 11. punkta prasībām neatbilstošu reprodukciju, iesniedzējam ir jāiesniedz Komitejai iesniegums, kurā norāda Projekta 13. punkta prasībām atbilstošu informāciju. Šāda iesnieguma sagatavošana un iesniegšana radīs iesniedzējam administratīvo slogu un izmaksas, kuru apmērs, nezinot plānoto reprodukciju izgatavošanas veidu, apmēru, nolūku u. c. saistīto informāciju, nav precīzi aprēķināms. Administratīvo slogu un izmaksas iesniedzējam var radīt arī Komitejas atļaujā ietvertie nosacījumi, kuri pirms atļaujas izsniegšanas nav zināmi un ir tieši atkarīgi no iesniedzēja plānotā reprodukciju izgatavošanas veida, apmēra un nolūka. Ņemams vērā arī tas, ka potenciālo iesniedzēju loks ir ļoti plašs un dažāds un ietver gan fiziskas personās, gan juridiskās personas (uzņēmumus). Vienlaikus jāņem vērā tas, ka naudas zīmju reprodukciju izgatavošanas vajadzība nav nepieciešama privātpersonu pamattiesību īstenošanai. Līdz ar to jebkurai personai būtu jārēķinās ar likumsakarīgu nepieciešamību izpildīt visas prasības un nosacījumus, kas nepieciešamas, lai saņemtu citai personai – Latvijas Bankai – piederoša autortiesību objekta (naudas zīmju dizaina) reproducēšanas atļauju. Turklāt attiecībā uz Projektā noteiktajām Latvijas <i>euro</i> monētu dizaina reproducēšanas prasībām ņemams vērā, ka Projektā ietvertā prasība par noteiktam saturam atbilstoša iesnieguma iesniegšanu nav vērtējama kā administratīvo slogu un izmaksas palielinoša, jo arī pašlaik, lai Komiteja varētu lemt par Autortiesību likuma 17.¹ panta otrajā daļā minētās reproducēšanas atļaujas piešķiršanu vai nepiešķiršanu, tai ir

	jāsaņem rakstisks iesniedzēja iesniegums. Tāpat arī Noteikumu Nr. 30 6. punktā ir paredzēts, ka, lai saņemtu izņēmuma atļauju tādu lata naudas zīmju reprodukciju izgatavošanai, kuras neatbilst noteikumos minētajiem kritērijiem, nepieciešama rakstiska iesnieguma iesniegšana Latvijas Bankā.
Saistītie dokumenti	Saistītie normatīvie akti: 1) Autortiesību likums; 2) Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumi Nr. 225 "Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komitejas nolikums". Vienlaikus ar Projektu ir sagatavoti un apstiprināšanai tiek virzīti grozījumi Latvijas Bankas 2022. gada 24. oktobra noteikumos Nr. 225 "Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komitejas nolikums", ar kuriem tiek precizēti Komitejas uzdevumi naudas zīmju reproducēšanas jomā. Līdz ar Projekta spēkā stāšanos spēku zaudēs Latvijas Bankas 2009. gada 15. janvāra noteikumi Nr. 30 "Lata naudas zīmju reproducēšanas noteikumi".
Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku	Saskaņošana ar Eiropas Centrālo banku nav nepieciešama. Projektā paredzētais tiesiskais regulējums: 1) neskar Eiropas Savienības tiesību aktos noteiktās <i>euro</i> naudas zīmju reproducēšanas prasības (sk. Projekta 6., 7. un 8. punktu); 2) attiecas tikai uz Latvijas Bankai piederošo autortiesību objektu – lata naudas zīmju, Latvijas Bankas emitēto <i>euro</i> apgrozības monētu, tai skaitā <i>euro</i> piemiņas monētu, valsts puses un Latvijas Bankas emitēto <i>euro</i> kolekcijas monētu dizaina – reproducēšanu; 3) neskar lata un <i>euro</i> naudas zīmju kā maksāšanas līdzekļa tiesisko regulējumu.
Saskaņošana ar citām publiskām un privātām personām	Projekts tiks publicēts Latvijas Bankas tīmekļvietnes www.bank.lv sadaļas "Tiesību akti" apakšsadaļā "Sabiedrības līdzdalība", un par to būs iespējama sabiedrības līdzdalība divu nedēļu laikā no publikācijas dienas.
Saskaņošanas rezultāti	Informācija tiks aktualizēta pēc sabiedrības līdzdalības noslēguma.